

Elsül és ott marad

Gyakran szoktam közfelröhögni Könczey Elemér karikatúrái láttán s ilyenkor az sem zavar, hogy egyedül vagyok. Annyira pontosan élesek ezek a rajzok, annyira irgalmasan irgalmatlanok, annyi nevetésbe burkolják a megrendítő és olykor megalázó igazságot: hogy emberek vagyunk.

Olyanok ezek a karikatúrák, mint valami fordított orosz rulett. Itt nem kell rémülten s mégis reménykedve meghúzni a ravaszt – mindegyik lyukban golyó van, a pisztoly mindegyik alkalommal el fog sülni. Elsül és ott marad az agyunkban, mert a minden lyukban golyó hendikepjét az ellensúlyozza, hogy a töltények dacára újra és újra életben maradunk. Legalábbis reménykedünk benne.

Cipeljük magunkban, naponta újratöltődő agyunkban a Könczey Elemér karikatúráit és nem is tudjuk talán, mennyire más az agyunk, mióta cipelhetjük őket; mennyit változott a látásmódunk, a világvilágunk, mióta ott hordozzuk magunkban a vonalait. A vonalait, tehát a világát; a világos vonalait.

Úgy világosak, hogy sötétek és úgy emelkednek el Erdélytől, hogy nagyon is erdélyiek, hiszen a fekete–piros váltakozásnak ahhoz a szimbolikájához hasonlítanak, amely úgy tűnt, egy nagy vers által örökre a megmaradás villanyrendőrére idézi meg és fel a számunkra. És mi más a humor, ha nem az, ami elszakad az öröknek hittől, tükröt tart elébe, amikor pedig nem is akar tükröt tartani, csak vonalakat, kontúrokat lát meg egy másik világból.

Ezt megtenni napra nap – nagyon is tudom, mit jelent ez. Éjjel nyugodtan aludni, reggel meg arra ébredni, hogy ma is meg kell rajzolnunk azt a kibarokkzott karikatúrát. Életem egy szakaszában napilapnál dolgoztam s ébredtem én is ezzel a szentséggel. Cidrizni a színvonalért s reménykedni, hogy mégsem engedünk belőle – ezt még az ellenségeimnek sem mindig kívánnám, holott nekik igazán mindent, amit és ahogy csak lehet.

Szóval, jó nekünk, hogy itt vonalkodnak ezek a világok. Jó, hogy naponta elsül az agyunk. Hogy ha fekete–piros, akkor nem mindig kolozsvári telefonház. Száz az ablak, egyen szívrács. Ki-be jár a sirály rajta...

Demény Péter

Kolozsvár, 2009. június 16.